

YATAĞAN, YENİKÖY VE KEMERKÖY TERMİK SANTRALLARI

Eylem Ölmezoğlu
EMO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
ozlemolmezoglu@gmail.com

Muğla'nın Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy termik santrallerinin tarihi 1970'lerin sonlarında başladı. Bu termik santrallara itiraz sesleri ise bacalarının tütmeye başlamasının çok öncesinde, henüz yapımının tartışıldığı dönemlerde yükselmisti. Bölgedeki düşük kalorili linyit kaynaklarının elektrik üretiminde değerlendirilmesi amacıyla yapımına karar verilen santrallerin temelleri 1979'dan itibaren atıldı; Yatağan 1982'de işletmeye alınırken Yeniköy ve Kemerköy santrallerinin yapım süreçleri 1980'ler ve 1990'ların başında tamamlandı. Santrallara karşı açılan davalar sonucunda 1996 yılında verilen kapatma kararları ve Danıştay tarafından onanan yargı kararlarına rağmen santraller çalıştırılmaya devam edildi. Sonrasında özelleştirme kapsamına alınan santrallerin özelleştirme süreçleri 2014 yılına gelindiğinde tamamlanmıştı. Özelleştirilen santraller, kömür ocakları işletme ruhsatları ile birlikte şirketlere devredildi. Oda-

mızın 2014 yılında santral ve maden sahalarının özelleştirilmesine karşı Danıştay'a başvurmuş olduğunu da hatırlatalım.

Tüm bu süreçlerle birlikte, bugün Akbelen Ormanı ile simgeleşen ve kırk yılı aşkındır süregelen termik santrallara karşı mücadele, o topraklarda yaşayan insanların itirazları, kaybedilen ormanlar, yok olan köyler, zeytinlikler, tarlalar ve su kaynakları da bu üç termik santralin tarihinin önemli bir parçasıdır.

**"Köyümüz kalkar,
meyvelerimiz kurur"**

80'li yıllarda Gökova Santrali olarak anılan Kemerköy Santralına karşı ilk eylem, 1984 yılında santralin yapımının kesinleşmesi üzerine köyde yaşayan kadınlar tarafından yapıldı. Türkevleri köyünün kadınları, santral sahasına gelen iş ma-

KADINLAR NÖBETTE — Türkevleri köyü kadınları sabah ezanıyla uyanıp olduğu köyün girişinde alıyolar. Yaşlı, genç, çocuk, işleri güçleri beklemek. Kimi

yün eğiriyor, kimi kuzak örüyor. Çocukların en büyük eğlencesi ise kazı için gelen iş makineleri. Akşama kadar üstünden iniyorlar. (Fotoğraf: OLCAY AKDENİZ)

kinelerinin önüne yatarak çalışmaları engellediler. 1984 ve sonrasında Gökova’da düzenlenen eylemler giderek büyüdü ve 1993 yılında binlerce kişinin katıldığı Gökova eylemleriyle birlikte mücadele ülke çapında görünür hâle geldi.

O yıllarda “Santralı yaptırmayacağız” diyenlere karşı, ülkemizdeki neoliberal dönüşümün sembol ismi olan dönemin Başbakanı Turgut Özal, “Köprüyü sattırmayız diyorlardı, sattık; bu santralı da yaparız” diye açıklamalar yapıyordu. Arşivlere baktığımızda Özal’ın santral alanında köylü kadınlarla konuştuğu görüntüler karşımıza çıkıyor. Üç genç kadın, santralı istemediklerini, santral nedeniyle meyvelerinin kuruyacağını, köylerinin ortadan kalkacağını, Yatağan’daki köylerde böyle olduğunu söylüyor; Özal ise neşeli bir ifadeyle köylerin daha da şenleneceğini, santralin bölgeyi güzelleştireceğini ve turist getireceğini, erkeklerin de iş bulacağını savunan çok bilindik masalları anlatıyor.

Bu görüntünün üzerinden kırk yıldan fazla zaman geçti. Kömür işletme ruhsat sınırları içinde kalan, Yatağan’daki 31 ve Milas’taki 29 köyden 8’inin tamamı, 4’ünün büyük bölümü, 11’inin ise bir kısmı yok edildi. Bu köylerden geriye maden çukurlarıyla talan edilmiş bir coğrafya, yok olmaya yüz tutmuş su kaynakları ve topraksız köylüler kaldı. Süreç hâlâ acele kamulaştırmalarla devam ettiriliyor.

Kamudan Özel Sektöre

Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy santrallerinin uzun yıllar kamu tarafından işletilmesinin ardından özelleştirilmeleriyle yeni bir süreç başladı. Yatağan Termik Santralı ve bağlantılı maden ruhsatları 1 Aralık 2014 tarihinde Yatağan Termik Enerji Üretim A.Ş.’ye devredildi. Yeniköy ve Kemerköy Termik Santralleri ile ilgili maden sahalarının işletme hakkı ve varlıkların devrine ilişkin sözleşme ise 23 Aralık 2014’te imzalandı.

Yeniköy ve Kemerköy bugün YK Enerji tarafından işletiliyor. Şirket, 2014 yılında Limak ve IC İçtaş ortaklığı tarafından devralındığını belirtiyor. Yatağan ise özelleştirme sonrasında Bereket Enerji-Aydem Holding bünyesine geçti. Böylece kamu işletmeciliğinin ardından, santraller ile onları

besleyen maden sahalarının birlikte devredildiği yeni bir dönem başladı.

Bu santrallerin kömür ihtiyacını karşılamak için yeni maden alanlarının açılması, mevcut maden sahalarının genişletilmesi ve bunun sonucunda yaşam alanlarının ortadan kaldırılması süreciyle birlikte, yıllar önce Yatağan’da ve Gökova’da başlayan itiraz, başta bu coğrafyada yaşayan ve toprağına, suyu, havasına sahip çıkanlar olmak üzere hak savunucuları ve ekoloji mücadelesi yürütenlerle devam ediyor.

2019 yılında YK Enerji’nin maden sahasını genişletmek için köylülere ihtarname yollamasıyla başlayan İkizköylülerin mücadelesi 2021 yılında Akbelen Ormanı girişinde fiili çadır nöbetine döndü. 17 Temmuz 2021 tarihinden 24 Temmuz 2023 tarihindeki kolluk kuvvetleri eşliğinde sert müdahale ile gerçekleştirilen büyük orman kıymına kadar köylüler bu alanda nöbet tutmuştu.

Son gelinen noktada, 2026 yılı Ocak ayında Milas’ın köylerinde 679 taşınmazı kapsayan acele kamulaştırma süreci gündeme geldi. Mayıs ayında Danıştay’ın acele kamulaştırmaya ilişkin yürütmeyi durdurma kararı sonrasında Milas 2. Asliye Hukuk Mahkemesi de el koyma ve bedel tespiti davalarını Danıştay’daki iptal davaları sonuçlanıncaya kadar durdurdu. Haziran ayında benzer sürece Yatağan köyleri de eklendi.

Muğla’da termik santrallara karşı sürdürülen Akbelen Ormanı’nın savunulması, İkizköylülerin direnişi, Yatağan’daki mücadele, Gökova Sürekli Eylem Kurulu’nun 90’lı yıllara damga vuran kesintisiz eylemleri, 2023’teki Büyük Buluşma, 2025’teki Toprağıımızı Vermiyoruz Mitingi ve daha pek çok örneğini verebileceğimiz doğayı, yaşam alanlarını korumak için kararlılıkla sürdürülen çabalar, Türkiye ekoloji hareketleri tarihindeki en simgesel direnişlerdir. Ancak buna karşılık başta şirket yetkilileri, kamu otoriteleri ve onlara eklemlenen kimi akademisyenler olmak üzere belli çevrelerce, santrallerin kapatılması hâlinde bölgede ve ülke genelinde “elektrik krizleri” yaşanacağı, Ege Bölgesi’nin karanlıkta kalacağı ve arz güvenliğinin tehlikeye gireceği iddiaları öne sürülmüştür.

Acele kamulaştırma kararlarıyla toprağı elinden alınmak istenen halkın direnişine karşı yıllardır bir kalkan gibi kullanılan “elektrik ihtiyacı” ve “elektriksiz kalınacağı” argümanı, teknik verilerle içi doldurulamayan bir söylem olarak kamuoyuna sunulmaktadır. Bunlara karşılık olarak, verilerle gerçek durumu ortaya çıkarmak üzere Odamızın Makina Mühendisleri Odası ile birlikte 2022 yılında yürüttüğü çalışmalar sonucu bir teknik rapor yayımlanmıştır. Bu yıl Eylül ayı içinde benzer teknik rapor, güncel ve geliştirilmiş hâliyle yeniden kamuoyuyla paylaşılmıştır. Raporun ortaya koyduğu veriler ve teknik analizler “elektriksiz kalınacağı” anlatısının gerçeğe bağdaşmadığını somut biçimde göstermektedir.

“Yeniköy, Kemerköy ve Yatağan Termik Santrallerinin Ülke Geneli ve Ege Bölgesi Açısından Elektrik Üretimindeki ve Enterkonnekte Sistem İçindeki Yerleri” Rapor Özeti

Bu çalışma, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları olan TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası ile TMMOB Makina Mühendisleri Odası’nın ve üyelerinin temel çalışma alanlarından biri olan enerji konusunda bilgi ve birikimlerini ülke, kamu ve toplum yararı doğrultusunda değerlendirme ve ilgili kesimlerin yanı sıra tüm kamuoyu ile paylaşma sorumluluğu ile hazırlanmıştır. Rapor, Ege Bölgesi’nde yer alan Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy termik santrallerinin kapatılması veya devre dışı bırakılması durumunda, Türkiye genelinin ve Ege Bölgesi’nin elektrik arz güvenliğinde, sistem istikrarında veya tüketimin karşılanmasında herhangi bir risk doğup doğmayacağını incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmadaki tüm analiz ve değerlendirmeler EPDK, TEİAŞ ve EPIAŞ gibi resmi kurumların 2025 ve 2026 yılları verilerine dayanmaktadır.

1. Türkiye Geneli Kurulu Güç ve Üretim Kapasitesi Açısından Değerlendirme

• **Mevcut Kapasite ve Tüketim:** 2025 yılı sonu itibarıyla Türkiye’nin toplam kurulu gücü 123.168 MW’a, 2026 yılı Haziran ayında ise 126.113 MW’a ulaşmıştır. 2025 yılı elektrik üretimi 362.992 GWh, fiili tüketim ise 360.929 GWh olmuştur.

• **Kaynak Çeşitliliği:** Elektrik üretimi açısından zengin bir kaynak çeşitliliği mevcuttur. Üretimin %40,4’ü yenilenebilir kaynaklardan karşılanmaktadır.

• **Atıl Kapasite (Rezerv) Durumu:** 2025 yılı güvenilir üretim kapasitesi 540.000 GWh olarak hesaplanmıştır. Fiili üretimin güvenilir kapasiteye oranı %67,2 seviyesindedir. Bu durum, ihtiyaç hâlinde devreye sokulabilecek yaklaşık 177.000 GWh tutarında bir atıl/yedek kapasite bulunduğunu ve arz güvenliği sorunu olmadığını göstermektedir.

• **Santrallerin Ülke Sistemindeki Payı:** Söz konusu üç santralin toplam kurulu gücü 1.768 MW, yıllık teorik üretimi ise 10,9 milyar kWh’tir. Bu değerler Türkiye toplam kurulu gücünün %1,43’üne, yıllık üretimin ise %3’üne tekabül etmektedir. Santrallerin kapatılması hâlinde oluşacak eksiklik, mevcut atıl kapasiteyle rahatlıkla karşılanabilir.

2. Ege Bölgesi Elektrik Arz-Talep Dengesi

• **Bölgesel Üretim Fazlası:** Ege Bölgesi’nin 2025 yılı toplam kurulu gücü 20.327,13 MW, toplam elektrik arzı 67.592,95 GWh’tir. Bölgenin fiili elektrik tüketimi ise 54.159,82 GWh seviyesindedir.

• **Kendine Yetebilirlik:** Ege Bölgesi, kendi ihtiyacından yaklaşık %24,8 oranında daha fazla elektrik üretmekte ve enterkonnekte sistem üzerinden diğer bölgelere enerji aktarmaktadır.

• **Sadece Büyük Santrallerin Payı:** Bölgede yer alan 50 MW üstü 45 adet büyük santralin yıllık reel üretimi (48.942,2 GWh), bölgenin tüm elektrik ihtiyacını tek başına karşılamaya yaklaşmaktadır. Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy santralleri kapatılsa dahi Ege Bölgesi kendi iç kaynaklarıyla elektrik talebini eksiksiz karşılayabilecektir.

3. Anlık Azami Elektrik İhtiyacı (Puant Talep) Analizi

• **Anlık Yedek Kapasite:** 2025 yılındaki en yüksek anlık yük (puant talep) 60.120 MW olarak gerçekleşmiştir. Puant anında dahi kullanılmayan yedek kapasite 63.048 MW’tır. Meteorolojik dalgalanmalar düşüldüğünde dahi termik/doğal gaz/hidroelektrik santrallerde 27.652 MW anlık boş kapasite kalmaktadır.

• **Puant Anında Üç Santralin Payı:** Anlık azami talebin olduğu saatte bu üç santral toplam 1.422 MWh üretim yapmıştır. Bu miktar, sadece Ege Bölgesi'ndeki diğer büyük kömür ve doğal gaz santrallerinde bulunan 4.321,75 MW'lık atıl kapasite ile dahi anında telafi edilebilir niteliktedir.

• **Güneş Enerjisinin Destekleyici Rolü:** Türkiye'de tepe yükler genellikle yaz aylarında öğlen saatlerinde oluşmakta, bu saatlerde tam kapasiteyle çalışan güneş enerjisi santralleri (GES) puant talebin karşılanmasında kritik rol oynamaktadır.

➔ 4. Ege Bölgesi'ndeki Yeni Santral Yatırımları

• **Yenilenebilir Enerji:** Ege Bölgesi'nde inşası devam eden ve ön lisans alan projeler büyük oranda yenilenebilir enerjiye kaymıştır.

• **Tamamlanma Aşamasındaki Güç:** Yapım aşamasındaki 106 projenin toplam gücü 3.811,6 MW olup, bunun 2.321,3 MW'lık kısmı işletmeye alınmış, 1.358,3 MW'lık kısmı ise tamamlanma aşamasındadır. Yeni yatırımların büyüklüğü, devreden çıkarılması tartışılan üç termik santralin toplam gücünün yaklaşık 2 katıdır.

➔ 5. Enterkonnekte Sistem ve Muğla Bölgesi Altyapısı

• **Güçlü İletim Hattı Altyapısı:** Muğla ili; İzmir, Aydın ve Denizli yönlerine uzanan 4 adet 400 kV ana iletim hattı ve çok sayıda 154 kV hat ile ulusal şebekeye bağlıdır.

• **İletim Kapasitesi Yeterliliği:** Muğla bölgesindeki tüketim için santrallardan çekilebilecek maksimum güç yaklaşık 1.100 MW'tır. Mevcut 400 kV iletim hatları, santrallar çalışmasa dahi dışarıdan bölgeye 1.100 MW gücü (N-1 ve hatta N-2 arıza koşullarında bile) kesintisiz aktarabilecek altyapıya sahiptir.

➔ 6. Santralların Kapatılmasının Sağlayacağı Faydalar

• **Karbon Emisyonunda Düşüş:** Yılda yaklaşık 10,8 milyon ton CO₂ salımı önlenecektir.

• **Doğal Yaşam ve Tarım:** Kömür çıkarımı nedeniyle tahrip edilen ormanlar, zeytinlikler ve tarım alanları korunacak, zeytincilik ve yerel tarım yeniden canlanacaktır.

• **SKDM Vergi Muafiyeti:** Ege Bölgesi'nden AB'ye yapılan ihracatta Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) kapsamında ödenecek yüz milyonlarca Euro tutarındaki karbon vergisinden muaf olunacaktır.

• **Yüksek Fiyatlı Elektrik Alım Garantileri:** Kamu şirketi EÜAŞ, yerli kömür teşviki kapsamında bu santrallardan piyasa fiyatının (50-60 dolar/

MWh) üzerinde bir bedelle 75 dolar/MWh elektrik satın almaktadır. 2025'te sadece bu üç santrala 132,5 milyon dolar ödenmiştir.

• **Kapasite Mekanizması Ödemeleri:** TEİAŞ, kapasite ödemeleri adı altında bu santrallara elektrik satmadıkları dönemlerde de gerektiğinde devreye girebilmeleri için prim ödemektedir. 2018-2025 yılları arasında Yeniköy ve Kemerköy'e 192 milyon dolar, Yatağan'a 82 milyon dolar ödenmiştir. Santralların kapatılması kamunun bu mali yüklerden kurtulmasını sağlayacaktır.

➔ Genel Sonuç

40 yılı aşkın süredir işletmede olan, teknolojisi eskimiş ve ekonomik verimliliğini yitirmiş Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy termik santrallarının tamamen kapatılması ne Türkiye genelinde ne de Ege Bölgesi özelinde elektrik arz güvenliği veya iletim şebekesi açısından hiçbir risk oluşturmamaktadır. Aksine, bu santralların devreden çıkarılması ülke ekonomisine, doğaya, kamu maliyesine ve Türkiye'nin iklim hedeflerine çok önemli katkılar sağlayacaktır.

Ülkemizde elektrik üretim ve iletim altyapısı güçlüdür. Kurulu kapasite, anlık azami ihtiyacı rahatlıkla karşılayabilecek düzeydedir. Santralların yıllık üretim kapasiteleri de gerçekleşen yıllık tüketimin çok üzerindedir. Ege Bölgesi'nde de ülke geneline benzer olarak arz (üretim) kapasitesi, gerçekleşen talepten (tüketim) fazladır. Üstelik bölgede elektrik santralı yatırımları, özellikle yenilenebilir kaynaklardan olmak üzere, hız kesmeden devam etmektedir.

Ülke genelindeki enerji arzının yönetimi, TEİAŞ Yük Tevzi Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir. Ege Bölgesi enterkonnekte sistem ile diğer bölgelere bağlıdır; diğer bölgeler ile yeterli miktarda elektrik enerjisi alışverişi yapma imkânına sahiptir. Bölge içindeki yerleşim merkezleri de enterkonnekte sistem ile birbirine bağlıdır. Bölge, ihtiyaç hâlinde, TEİAŞ Yük Tevzi Müdürlüğü'nün üretim/tüketim dengesini esas alan yönetimi altında, ülkedeki ve/veya bölgedeki kapasite ile beslenebilir.

Bu çalışmada yer alan bilgi ve veriler, Muğla'da bulunan Yatağan, Yeniköy ve Kemerköy Termik Santrallarının elektrik üretimini durdurmaları veya sona erdirmeleri hâlinde bunun, gerek yıllık toplam tüketim gerek anlık ihtiyaç (puant talep) gerekse elektrik şebekesi sisteminin işlerliği açısından, Muğla ilini, Ege Bölgesi'ni ve Türkiye enterkonnekte sistemini olumsuz etkilemeyeceğine işaret etmektedir.

Sonuç olarak 2025 yılı sonu itibarıyla somut durum ve bölgedeki gelişmeler, 40 yılı aşkın süredir

devrede olan, ekonomik verimliliğini yitirmiş ve teknolojisi eskimiş Yatağan, Kemerköy ve Yeniköy Termik Santrallerinin tamamen devreden çıkarılmasının ülkenin ve Ege Bölgesi'nin arz güvenliğini hiçbir biçimde olumsuz etkilemeyeceğini, aksine özellikle karbondioksit salımının azaltılması açısından ülkemize büyük yarar sağlayacağını göstermektedir.

Dünyada Kömürden Çıkış Tartışması

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (UNFCCC) taraf olan ülkelerin her yıl gerçekleştirdiği Taraflar Konferansı (COP – Conference of the Parties), bu yıl 9–20 Kasım tarihlerinde Antalya'da düzenlenecek. İklim değişikliğine karşı küresel ölçekte ortak kararlar almak ve sera gazı emisyonlarını azaltmak amacıyla bir araya gelen ülkeler, fosil yakıtlardan çıkış konusunda somut ve bağlayıcı bir yol haritası çizmiş değil. Kömürün aşamalı olarak azaltılması, ilk kez 2021'deki COP26'da karar metnine girerken, 2023'teki COP28'de fosil yakıtlardan uzaklaşma yönünde bir ifade kabul edildi. Ancak kömürden çıkış için küresel ölçekte bağlayıcı bir takvim oluşturulmadı.

Fosil yakıtların terk edilmesi konusunda uluslararası müzakereler sürerken, kömür dünya genelinde elektrik üretiminde önemli bir yer tutmaya devam ediyor. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) 2026 verilerine göre kömür, 2025 yılında küresel elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 34'ünü karşılayarak dünyanın en büyük tek elektrik kaynağı oldu. Bununla birlikte aynı yıl kömürden elektrik üretimi azalırken, yenilenebilir kaynaklardan üretilen elektrik kömürden üretime neredeyse eşitlendi.

Ancak bu değişim dünyanın her yerinde aynı biçimde yaşanmıyor. Gelişmiş ekonomilerde kömürün elektrik üretimindeki payı son on yılda yüzde 30'lardan yüzde 16'ya geriledi. Avrupa Birliği'nde rüzgâr ve güneşin toplam elektrik üretimindeki payı 2025'te fosil yakıtların payını ilk kez geçti. Birleşik Krallık 2024 yılında son kömür santralini kapattı. Almanya kömür santrallerini aşamalı olarak kapatma kararı aldı. Buna karşılık Çin, Hindistan ve Güneydoğu Asya'da kömür hâlâ önemli bir enerji kaynağı. Global Energy Monitor'ün 2026'da yayımlanan "Kömürde Yükseliş ve Çöküş" (Boom and Bust Coal 2026) raporuna göre 2025 yılında dünyada 97,4 GW yeni kömürlü termik santral kapasitesi devreye girdi. Bunun 78,1 GW'ı Çin'de, 10 GW'ı ise Hindistan'da gerçekleşti. Rapora göre 2025 yılında dünya daha fazla kömür santralini inşa etti, ancak bunları daha az kullandı. Kömür kapasitesinin giderek birincil üretim kaynağı olmaktan çıktığı ifade ediliyor.

Dünyadan Örnekler Hambach: Bir Ormanın Savunusundan Enerji Politikasına

Kömürden çıkış tartışmasının yalnızca hükümetlerin enerji politikalarıyla değil, toplumsal mücadelelerle de şekillendiğini gösteren en önemli örneklerden biri Almanya'da, buzul çağı sonrasında oluşmuş 12.000 yıllık Hambach Ormanı için verilen mücadeledir. Köln yakınlarındaki Hambach Ormanı, yıllardır RWE tarafından işletilen linyit madeninin genişleme alanında bulunuyordu. Ormanın ve çevresindeki yaşam alanlarının kömür madenciliğine açılmasına karşı mücadele, 2012'de başlayan işgaller, ağaç evler, kamp alanları, kitlesel gösteriler ve hukuki girişimlerle yıllar boyunca sürdü. Hambach, zaman içinde yalnızca bir ormanı koruma mücadelesinin değil, Almanya'nın kömürden çıkış tartışmasının da simgelerinden birine dönüştü. Ormanda aktivistlerin kurduğu yaşam alanlarının polis tarafından boşaltılması ve ağaç evlerin yıkılması mücadelenin büyümesine yol açtı. Almanya'nın en büyük çevre örgütlerinden BUND'un açtığı dava sonucunda, RWE'nin ormanda ağaç kesmesi durduruldu. Mahkeme, ormanın geri dönüşü olmayan biçimde yok edilmesinin yaratacağı zararın dikkate alınması gerektiğini belirtirken, RWE ve yetkililerin kesimin elektrik arz güvenliği açısından zorunlu olduğunu kanıtlamadığını tespit etti.

Bu karar, kömür madenciliğine karşı verilen mücadelenin yalnızca çevresel bir itiraz olmadığını göstermesi açısından önemlidir. Çünkü mahkemenin önündeki meselelerden biri, tıpkı Akbelen'de olduğu gibi, "enerji ihtiyacı" gerekçesinin gerçekten ormanın yok edilmesini zorunlu kılıp kılmadığıydı. Hambach, kömürden çıkış tartışmasının en görünür sembollerinden biri oldu ve ekoloji mücadelesinin enerji politikasını değiştirebilecek bir toplumsal güç hâline gelebileceğini gösterdi.

Bir ormanı korumak için başlayan mücadele, hatta yalnızca “üç beş ağaç” diye hafife alınan toplumsal hareketler, özünde bir demokrasi ihtiyacını da barındırıyor ve enerjiye yönelik bu tercihler sisteminde, aslında neyin kimin kararıyla tercih edildiğini de sorguluyor. Tıpkı Akbelen örneğinde olduğu gibi: Eğer elektrik sisteminin verileri üç santralin kapatılmasının arz güvenliği açısından mümkün olduğunu gösteriyorsa, o zaman ormanın ve çevresindeki yaşam alanlarının kömür madencilğine açılmasının gerekçesi nedir?

Elbette dünyadaki kömür karşıtı mücadelelerin ortak noktası yalnızca çevresel zarar değil, kömürün arkasındaki kamu politikalarının da tartışılmasıdır. Avustralya’daki #StopAdani hareketi bu tartışmanın finansal boyutunu da ortaya koyması açısından önemli bir örnek. Hindistan merkezli enerji devi Adani Grubu’nun Avustralya’nın Galilee Havzası’nda kurmak istediği kömür madeni projesini engellemek amacıyla başlatılan, 2 milyondan fazla kişinin parçası olduğu Avustralya tarihinin en büyük çevre ve taban örgütlenmesi hareketlerinden birine dönüşen bu mücadelede tartışma yalnızca madenin çevresel etkileri üzerinden değil, şirkete sağlanan kamu desteği, vergi düzenlemeleri, finansal kolaylıklar ve projeye karşı çıkan gazete-

ciler ile aktivistlerin karşılaştığı hukuki baskılar üzerinden de yürüdü.

Kömürün maliyetini yalnızca megavatsaat üzerinden hesaplamak mümkün değil. Bir santralin ürettiği elektriğin bedeline, o elektriği üretmek için yok edilen ormanı, açılan maden çukurunu, kaybedilen tarım toprağını, azalan su kaynaklarını, taşınmak zorunda kalan köyleri, mülkiyet haklarının gaspını ve o coğrafyada yaşayan canlıların hayatlarını dâhil etmediğimiz sürece hesabın önemli bir kısmı eksik kalıyor. Tüm bunların yanında, Odamızın yayımladığı raporda da ifade edildiği üzere, bu şirketlere tanınan ayrıcalıklar ve kapasite ödemeleri gibi kolaylıklar var.

Enerji politikalarının işleyişinde karşımıza çıkan örüntüler, dünyanın pek çok yerinde ortak ve kapitalizme içkin. Enerjiye ilişkin kararların yalnızca santrallerin teknik verimliliğiyle ilgili olmadığı, devlet politikalarının, kamu kaynaklarının, karar süreçlerinin ve sermaye gruplarıyla kurulan ilişkilerin tartışmanın parçası olduğu çok açık. Dolayısıyla enerji politikaları, kapitalizmin işleyişinden bağımsız teknik tercihler olmaktan çok, sermaye ile devlet arasındaki ilişkilerin ve toplumsal güç ilişkilerinin somutlaştığı alanlardan biri.

